

A Debreceni Ítéltábla a dr. Petró Szilvia jogtanácsos által képviselt FELPERES NEVE (FELPERES CÍME.) felperesnek -, a dr. Vadász Ágnes ügyvéd (FÉL CÍME.) által képviselt I. RENDŰ ALPERES NEVE (I. RENDŰ ALPERES CÍME.) I. rendű és a Sántha & Pozsgai Ügyvédi Iroda (FÉL CÍME., ügyintéző: dr. Pozsgai Nóra ügyvéd) által képviselt II. RENDŰ ALPERES NEVE (II. RENDŰ ALPERES CÍME., Cg...., adószám: ...) II. rendű alperesek ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Nyíregyházi Törvényszék 2017. március 8. napján meghozott 13.G.15-16-040218/15. számú ítélete ellen a felperes részéről 16. sorszámon előterjesztett fellebbezés alapján indult másodfokú eljárásban - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja, és megállapítja, hogy az alperesek között 2013. január 8-tól november 25-ig terjedő időszakban, a II. rendű alperes által forgalmazott gyógyszerek szállítására kötött szerződések érvénytelenek, továbbá mellőzi az államnak az alperesek javára perköltség fizetésére kötelezését.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 100 000 (Egyszázezer) Ft elsőfokú, 50 000 (Ötvenezer) Ft másodfokú perköltséget, valamint a II. rendű alperest, hogy térítsen meg az állam javára - a székhelye szerinti adó- és vámigazgatóság felhívásában megjelölt módon és számlára - 1 500 000 (Egymillió-ötszázezer) Ft kereseti és 2 500 000 (Kettőmillió-ötszázezer) Ft másodfokú fellebbezési eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az I. rendű alperes az ellátási területére kiterjedően járó- és fekvőbetegek diagnosztikus és terápiás szakorvosi ellátásával, rehabilitációjával és követéses gondozásával foglalkozó egészségügyi intézmény. A II. rendű alperes gyógyszerek, gyógyászati termékek nagykereskedelmével foglalkozó gazdasági társaság.

Az I. rendű alperes 2013-tól egyedi megrendelésekre kötött szállítási szerződés alapján 2013. január 8. és november 25. napja között 359 alkalommal kötött szerződést az intézeti gyógyszerértára részére 50 227 673 Ft értékben gyógyszerek és készítmények szállítására, melyek ellenértékét a II. rendű alperesnek megfizette. Az Állami Számvevőszék vizsgálata alapján hivatalból indult eljárásban a felperes számú határozatában megállapította, hogy az I. rendű alperes mint beszerző megsértette „A közbeszerzésekről” szóló 2011. évi CVIII. törvény (Kbt.) 5. §-át, ezért vele szemben 800 000 Ft bírságot szabott ki. A döntését azzal indokolta, hogy az I. rendű alperes a közbeszerzési eljárás mellőzésével megkötött szerződések alapján 50 227 673 Ft értékű árut szerzett be, amellyel megsértette a Kbt. 5. §-át, a 18. §-ának (2) bekezdését, valamint a 19. §-át.

A felperes az elsődleges kereseti kérelmében annak megállapítását kérte, hogy az alperesek között 2013-ban létrejött szállítási szerződések a Kbt. 127. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján, valamint a jelen ügyben még alkalmazandó „A Polgári Törvénykönyvről” szóló 1959. évi IV.

törvény (régí Ptk.) 234. §-a alapján érvénytelenek. A régi Ptk. 239/A. §-ának (1) és (2) bekezdései alapján az érvénytelenség megállapítása mellett egyéb jogkövetkezmény megállapítását nem kérte. Másodlagosan a Kbt. 127. §-ának (2) bekezdése szerinti feltétel (a perbeli szerződések teljesítéséhez fűződő kiemelkedően fontos közérdek) megállapítása esetén a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdése alkalmazását és az alpereseknek a szerződéses érték legfeljebb 15%-ának megfelelő bírság megfizetésére kötelezését kérte.

Az alperesek a felperes elsődleges és másodlagos keresetének az elutasítását és a felperes perköltségükben történő marasztalását kérték.

Állították, hogy a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdése alapján kizárólag a közbeszerzési eljárás alapján megkötött szerződés részleges érvénytelensége vagy a közbeszerzési eljárás alapján megkötött szerződés érvénytelensége hiányának megállapítása esetén lehetséges a bírság kiszabása, a közbeszerzési eljárás mellőzésével kötött szerződések esetén azonban a Kbt. erre nem ad lehetőséget.

Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította és kötelezte az államot az alperesek javára perköltség megfizetésére.

Hangsúlyozta, hogy a felperes határozatában a per tárgyát képező szerződések megkötése tárgyában jogerősen megállapította a közbeszerzési eljárás jogellenes mellőzését, annak következménye pedig a Kbt. 127. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján e szerződések semmissége. Az I. rendű alperes ellenkérelme miatt azt is vizsgálta, hogy a Kbt. 127. §-ának (2) bekezdése alapján megállapítható-e az a feltétel, hogy bár a szerződések a közbeszerzési eljárás jogellenes mellőzésével jöttek létre, azok teljesítéséhez kiemelkedően fontos közérdek fűződik. Ezzel összefüggésben abból indult ki, hogy az I. rendű alperes alapító okirata szerint az „egészségügyi törvény” által részére előírt elsődleges feladatokat látott el, amelyhez kiemelten fontos közérdek fűződik. Az I. rendű alperes mint költségvetési szerv alaptevékenysége a gyógyítás, amelyhez folyamatosan különböző gyógyszerek beszerzése szükséges. Megállapítása szerint mivel a per tárgyát képező szállítási szerződések teljesítéséhez kiemelten fontos közérdek fűződik, ezért a Kbt. 127. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján a szerződések érvénytelensége nem állapítható meg.

A felperes elsődleges kereseti kérelme tárgyában ezért úgy foglalt állást, hogy a Kbt. lex specialis jellegére figyelemmel a felperes köteles lett volna az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazása iránti kereseti kérelmet benyújtani. A régi Ptk. 234. §-a szerinti semmisség megállapítására ugyanis a Kbt. speciális szabályai miatt nincs lehetőség.

A felperes másodlagos kereseti kérelmét pedig azért nem találta megalapozottnak, mert megállapítása szerint a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdése alapján a szerződés érvényessé nyilvánítása tárgyában a felperesnek nem volt keresetességi joga. Az alperesek a szerződés érvényességét korábban nem vitatták, nem adtak okot az érvényessé nyilvánítás iránti per megindítására. Ezen túlmenően elfogadta az alpereseknek azt a jogi hivatkozását, hogy a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdése kizárólag a közbeszerzési eljárás alapján megkötött szerződésekre vonatkozik a per tárgyát képező szerződések azonban nem tartoznak ebbe a körbe.

Ez ellen az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben - tartalma szerint - az elsőfokú ítélet megváltoztatását, a keresetének való helytadást és az I. rendű alperes első- és másodfokú perköltsége megfizetésére kötelezését kérte.

Állította, hogy az elsőfokú bíróság jogszabálysértően állapította meg, hogy a közbeszerzési eljárás jogtalan mellőzésével megvalósított beszerzés miatt nem állnak fenn az érvénytelenné nyilvánítás feltételei.

Hangsúlyozta, hogy a felperes elsődleges kereseti kérelmében az alperesek közötti szerződések érvénytelenségének a megállapítását azért kérte, mert a 2007/66/EK irányelv alapján az érvénytelenség nem lehet automatikus, azt egy független jogorvoslati szervnek kell kimondania. Kiemelte, hogy a bíróságnak a keresetben megjelölt szerződések kapcsán a Kbt. 164. §-ának (1) és (5) bekezdései alapján a régi Ptk. szerződéses érvénytelenségére vonatkozó szabályaival szemben a szerződések érvénytelenségének kimondásáról minden esetben rendelkeznie kell, vagy amennyiben a kiemelkedően fontos közérdeket fennállónak találja, az érvényessé nyilvánítás mellett bírságot is köteles kiszabni. Állította, hogy a régi Ptk. 239/A. §-a alapján az elsődleges kereseti kérelmében jogszerűen kérte csupán az érvénytelenség megállapítását, annak jogkövetkezményei alkalmazása nélkül.

Álláspontja szerint a másodlagos kereseti kérelme is megalapozott. A Kbt. 164. §-a (5) bekezdésének első fordulata a Kbt. 127. §-ának (2) bekezdésére utal vissza, amely szakasz pedig a Kbt. 127. §-ának (1) bekezdésében foglaltakra utal vissza. Ez azt támasztja alá, hogy a közbeszerzési eljárás mellőzésével megkötött szerződésekre is alkalmazni kell az érvénytelenségre és a bírságra vonatkozó rendelkezéseket.

Az I. rendű alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletének a helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségében való marasztalását kérte.

A II. rendű alperes az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperest a másodfokú perköltsége megfizetésére kérte kötelezni. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg a tényállást és érdemben helytálló ítéletet hozott, a megváltoztatásának, vagy hatályon kívül helyezésének a feltételei nem állnak fenn.

A fellebbezéséhez csatolta a Fővárosi Ítéltábla .../8. számú határozatát, amely az elsőfokú bíróságéval egyezően azt a jogértelmezést tartalmazza, hogy a Kbt. 164. §-ának (5) bekezdése alapján a közbeszerzési eljárás mellőzésével megkötött szerződésekhez kapcsolódóan bírság kiszabásának nincs helye.

Az ítéltáblának „A polgári perrendtartásról” szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 256/A. §-ának (3) bekezdése szerinti felhívására a felek egyike sem kérte az ügyben tárgyalás tartását, ezért az ítéltábla a Pp. 256/A. §-ának (4) bekezdése alapján - utalva a Pp. 256/A. §-a (1) bekezdésének f) pontjára - a fellebbezést tárgyalás tartása nélkül bírálta el.

A felperes fellebbezése megalapozott.

A felperes helytállóan hivatkozott arra a fellebbezésében, hogy az elsődleges és másodlagos kereseti kérelme nem tárgyi, hanem látszólagos tárgyi keresethalmazatként került előterjesztésre. A Pp. ugyan nem határozza meg ennek a fogalmát, azonban a jogelmélet és a bírói gyakorlat ezt kialakította. A látszólagos keresethalmazat esetén a felperes vagylagos vagy eshetőleges kereseti kérelmeket ad elő. A felperesnek a keresetlevelében megjelölt elsődleges és másodlagos keresete, valamint a 14. sorszámú beadványában pontosított kereseti kérelmei - összhangban a fellebbezésben is megjelölt keresetével - egymást kizáró (eshetőleges) kérelmeket tartalmaz, egyidejű létezésük csak átmeneti, kielégítést csak az egyik nyerhet, mivel nem egymástól függetlenül érvényesítik.

Eshetőleges kereseti kérelem esetén ugyanis a felperes csak valamelyik teljesítését kéri, azonban meghatározza a kérelmei vizsgálatának kért sorrendjét is, erre utal az elsődleges, valamint a másodlagos jelző. Ha a felperes elsődleges kérelme megalapozott, úgy a többi kérelem vonatkozásában a bíróságnak az ehhez kapcsolódó tájékoztatást sem kell megadnia, és ebben a körben bizonyítást sem kell lefolytatnia. [„Az érvénytelenségi perekben felmerülő egyes eljárásjogi kérdésekről” szóló 2/2010. (VI.28.) PK vélemény 3.a. pontjához fűzött indokolás.]

Ezért az ítéletábrának azt kellett vizsgálnia, hogy megalapozott-e a felperesnek az elsődleges kereseti kérelme elutasítása ellen előterjesztett fellebbezése.

Az ítéletábra mindenekelőtt hangsúlyozza, hogy azt az I. rendű alperes sem vitatta, hogy a felperes a számú határozatában megállapította, hogy a II. rendű alperessel megkötött szállítási szerződésekkel megsértette a Kbt. 5. §-át, mivel azokat közbeszerzési eljárás mellőzésével kötötte meg.

E határozatban foglaltak a polgári perben eljáró bíróságot kötik, ezért a Kbt.-nek a szerződések érvénytelensége tárgyában írt rendelkezéseit ennek figyelembevételével kellett vizsgálni a felperes - látszólagos tárgyi keresethalmazatban álló - eshetőleges kereseti kérelme alapján.

A Kbt. jelen perben alkalmazandó 127. §-ának (1) bekezdése szerint semmis az e törvény hatálya alá tartozó szerződés, ha azt a közbeszerzési eljárás jogtalan mellőzésével kötötték meg.

A Kbt. 127. §-ának (1)-(3) bekezdései a közbeszerzési szerződések odaítélésére vonatkozó jogorvoslati eljárások hatékonyságának javítása tekintetében született Európai Parlament és Tanács 2007. december 11-i 2007/66/EK irányelvének magyar jogba történő implementálása érdekében kerültek megalkotásra. A Kúria a BH2017.59. számon közzétett határozata [11.] pontjában rámutatott, hogy „mindebből következően a perbeli jogvita elbírálásánál az irányadó jogi szabályok értelmezésénél az irányelv célkitűzéseinek való megfelelésre is figyelemmel kell lenni. Amíg a szerződések érvénytelenségével kapcsolatos generális polgári jogi szabályok nem tartoznak az Európai Unió szabályozási jogkörébe, azaz e területen a tagállamok maguk alkothatják meg kötelező jogi jogok e jogterületre vonatkozó szabályait, addig a közbeszerzési szerződések esetén - a lex specialis, valamint az uniós jog hatékony érvényesülésének elvére is figyelemmel - a régi Ptk. érvénytelenségre vonatkozó, klasszikus szabályaihoz képest mind az érvénytelenség kimondására, mind annak jogkövetkezményeire vonatkozó szabályok az uniós jogra is tekintettel eltéréssel érvényesülnek”. Ebből az is következik, hogy a Kbt. 127. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerinti feltétel fennállta miatt a felperes megalapozottan kérte a régi Ptk. 239/A. §-a alapján kizárólag a per tárgyát képező szállítási szerződések érvénytelenségének a megállapítását - figyelemmel a Kúria 2/2010. (VI.18.) PK véleménye 5.a) pontjában foglaltakra is - az egyébkénti másodlagos jogkövetkezmények levonása nélkül.

Rámutat arra is az ítéletábra, hogy a felperes elsődleges kereseti kérelmének alapossága miatt a másodlagos kereseti kérelem érdemi vizsgálatára nem kerül (kerülhet) sor. A felperes ugyanis az elsődleges kereseti kérelmében az érvénytelenség kimondásán túlmenően egyéb jogkövetkezmény alkalmazását nem kérte, kizárólag a jogsértést polgári perben is megerősítő, az uniós jogból fakadó tagállami kötelezettségnek való megfelelés miatt kérte az érvénytelenség ítéleti rendelkezéssel történő megállapítását.

Mindezekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. §-ának (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és a felperes elsődleges kereseti kérelme szerint megállapította a per tárgyát képező szerződések érvénytelenségét.

A felperes pernyertes lett, ezért az ítéletábra mellőzte a sérelmezett határozatnak az államot az alperesek javára perköltség megfizetésére kötelező rendelkezését. A felperes perköltség iránti igényt csupán az I. rendű alperessel szemben terjesztett elő, ezért a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte őt a kifejtett tevékenységgel arányban álló jogtanácsosi munkadíj megfizetésére, míg a II. rendű alperes vonatkozásában a Pp. 78. §-ának (2) bekezdése alapján mellőzte a perköltségről való rendelkezést. Az ítéletábra a felperes személyes költségmentessége folytán feljegyzett 1 500 000 Ft kereseti és 2 500 000 Ft fellebbezési illeték vonatkozásában „Az illetékekről” szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 74. §-ának (3) bekezdése folytán irányadó „A költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban” című 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdése, valamint 15. §-ának (1) és (2) bekezdése alapján döntött. Ebben a körben tekintettel volt arra, hogy a felperes által megjelölt szerződési érték 50 227 673 Ft volt, amelynek figyelembe vételével a II. rendű alperest kötelezte az állam által előlegezett illeték megfizetésére, mivel az I. rendű alperes az Itv. 5. §-a (1) bekezdésének c) pontja alapján teljes személyes illetékmentes.

Az a körülmény, hogy a felperes a II. rendű alperessel szemben a perköltség igényéről lemondott, nem mentesíti a kereset teljesítését ellenző II. rendű alperest az államnak járó illeték megfizetése alól, tekintettel a Pp. 51. §-ának a) pontja szerinti egységes pertársaság perköltségviselési szabályáról rendelkező Pp. 82. §-ának (1) bekezdésére.

Debrecen, 2017. december 19.

Dr. Drexlerné dr. Karcub Edit s.k. a tanács elnöke, Dr. Dzsula Marianna s.k. előadó bíró,
Dr. Szűcs Lajos s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

- kiadó -